

C(A3)1
A 40

آذربایجان ناغیلااری. آذربایجان دیلینده عرب
القیاسی ایله. ب. ب. یازیچی. ۱۹۸۵.
۳۱۲ صفحه.

موضوع و مضمونجا مختلف اولان آذربایجان
ناغیلااری خلقیمیزین عادت و عئنه لرینی، معنوی
عالمینی، آرزو و ایسته گینی، اونون خارجی و داخلی
دشمنلره قارشى چوخ عسریک مبارزه سینى ئوگره نىك
ایچون زنگین ماتریال وئریر. ناغیلااردا هر جور
استعمارچیلارا، ظلمکارلارا، مفتخورلوقا، ایکی اوزلولوقه
قارشى عموم خلق نفرتی دویولور. ناموسلی، ساده
انسانلارین حیات طرزى، یارادیجى اسکی ترنم اولونور.

A40 **آذربایجان ناغیلااری. آذربایجان**
دیلینده عرب әлифбасы илә. Б., Јазычы,
1985. 312 с.

Китабда топланан нағыллар Нурәддин Сејидовун
тәртіб етдији китабдан көтүрүлмүшдүр.

A $\frac{4802000100-153}{M-656-05}$ 28-82

C(A3)1

© Азербайжан нағыллары. Азербайжан, Баку, 1970.
© Јазычы, 1985.

اوستا عبدالله

قديم زمانلاردا بير پادشاه وار ايدي. بو پادشاه نوز
ئولكەسینه چوغلى قلعهجه لر تيكديردي. اولجه آدلى-سانلى
اوستالارى چاغيرتديرپ اونا قلعهجه نى تيكمگه امر ايتر. حاضر
اولاندان سونرا قلعهجه نين سرى بايبلماسين دئيه. اوستالارى
مين بهانه ايله ئوللوردي. بيرينه آد قويايدي كه. بس
قلعهجه دن بيخيليب. او بيرينه دئيه ردى تيه سينه داش موشوب.
پادشاه او قدر اوستا ئوللورتدئيشدى كه. داها اونون
شهرينه اوستا فالماميشدى.

گونلرين بيرينده پادشاه ينه قلعهجه تيكديرمك فكرينه
دوشور. هر يري آختاريلار اوستا تايا بيلميرلر.
اسفهان شهرينده عبدالله آدلى مشهور بير اوستا وار ايدي.
اوستا عبدالله بو احوالاتى ائشيتتى. بير خيلى فكرلشندن
سونرا آرواديني چاغيريب دئدى:

— آرواد، بو ظالم اوغلو بوتون بنالارى قيريب-قورتاردى.
من گتديرم او پادشاهين تورباغينا. اگر نوزوم كلك قوروب
اوتو ئولديرديم. هيچ بوخ ئولديره بيلمهديم. اوتدا گونفره جكم
سئين اوستونه اونلارين جراسيى نوزون وئرسن.
كيشي حراسى سلاخيني گوتوروب دوشدى يولا. بلى. اوستا
عبدالله آز گتتى. چوخ داياتتى. چوخ داياتتى آز گتتى.

یوللارین کناری تان، داغلارین دایانی تان، دوه لردن یئل کیمی،
تپهلردن سئل کیمی، ئوزونی یتیردی همین شهره، سراغلاشا -
سراغلاشا گندیب چیتدی پادشاهین سراپین قایاغشا، خمتچی -
لر او ساعت اوستا عبداللهنی توتوب آپاردیلار شاهین یانینا
که، بو بیزیم یرین آدامینا اوخشامیر، قاپیدان - باریدان
بویلا نیب اورا - بورا باخیر،
پادشاه دئی:

- کیشی، کیمسن، نه چی سن؟

اوستا عبدالله دئی:

- اصفهانلی اوستا عبدالله یام، اختاریرام که، گوروم
کیمین مورگوسی وارسا مورم،
پادشاه ائله بئله آدمی گویده اختاریردی، پرده البنه
نوشموشئی، اودور که، دئی:

- آکیشی، قلمه چه تیکه بیلرسنمی؟

اوستا عبدالله دئی:

- من ائله بیر قلمه چه تیکه بیلرم که، باشدان - آباغا،
سحرلی، طلسملی اولسون.

پادشاه او ساعت امر وئردی، داش، کرییح، اهنک، قوم
کتیریلئی، اوستایا چوغلی فعله وئریلئی.

اوستا عبدالله ایشه باشلا نیب ائله بیر قلمه چه تیکدی که،
دوغرودان دا مثل برابری یوخ ایدی، قلمه چه نین سکسن سککیز
قاپی سی وار ایدی، اوستا عبدالله ایشله دیگی مدته پادشاهین
بوتون عمل لرینی ئورکه نیب همان قاپی لارین ایجریسته داش
اوزینه حک ائله میشئی، اما قاپی لاری آیتاغین سیرینی هیچ
کیمه ئورتمه میشئی.

ائله که، قلمه چه حاضر اولدی، اوستا عبدالله پادشاها
دئی:

- ای پادشاه، سنین تاپشیریضی تی یتیرته یتیردیم، ایندی
منیم رحمت حقیمی وئر گئدیم.

پادشاه دئی:

- آ کیشی، من هر اوستایا پول وئرسئیدیم، خزیندم
بوشالاردی، بپرده که، سن پولی ئئینیرسن، نه بیلیرسن که،
صاباح ساغ قالا جاقسان؟

پادشاه بو طرفلن ده وزیره گوز ائلهدی که، بو اوستانی
دا گونئر او بیرلرینین یانینا. اوستا عبدالله باشا دوشدی که،
اونو ئولدیرمکه آپاریرلار. اودور که، دئی:

پادشاه ساغ اولسون. سن بیلیرسن که، منیم تیکدیگیم
قلعهچهن گیزلی یئر آلتی بوللاری، قوشون و اسلحه ساخلانان
یئرلری هامیسی سحرلیدیر. اونون سریشی منن باشقا هیچ کیم
بیلیمیر. بس بیر خبر المیرسان که، قلعهچهن قاپی لارینی نئیله
آچاجاسان؟

پادشاه گوردی که، کیشی دوز دئییر. اونو ئولدیرسه،
بو سرلری ئویره نه بیلیمهچک. اودور که، دئی:
— اوستا عبدالله، گئدک او سرلری ئویرتکین.
اوستا عبدالله دئی:

— قبله عالم ساغ اولسون، بو قلعهچهن سکسن سککز
آچاری وار. ئوزی ده او آچارلار ائله آچارلادیر که، اونلاری
دنیانین هیچ یئرینده دوزلده بیلرلر. او آچارلار بیرجه منده
وار، او دا که، ائوینده دیر. آدام گونئر، گئلیب آروادیمدان
آلیب گئیرسن!

پادشاه گوردی که، آیری علاچی بوخفور. اودور که،
جاغریب وکیلینی گونئردی اسفهان. وکیل یولا دوشنده خبر
آلتی که، «بس سنین ائویته نجه تانییم؟»
اوستا عبدالله دئی:

— ائله که، اسفهان شهرینه چاتدین، آغ بمردن گوزل
بیر عمارت گورهچکسن. او منیمدیر. بیر ده که، کیمدن خبر
آلسان اوستا عبداللهنن ائوی هاردادیر. او ساعت گوسترهچکر.
یلمی، وکیل بیر یاخشی آتا مینیب دوشدی بولا. گونده بیر
منزل گئلیب ئوزونی بیئتیردی اسفهان. کوچه ایله آتینی
سوروب گئیرد بگردن گوزونه بیر آغ عمارت ساتاشدی دوز
او طرفه گئنتی گوردی نوزغوردان دا مثل — بزبری اولمایان
بیر عمارتدیر. قاپی دا بیر قوجا قاری اوتورموشدی، وکیل خبر
آلتی که، قاری نهنه اوستا عبداللهنن ائوی هاردادیر؟ قاری
جواب وئردی که، «بالا، ائله دوز گلیبسن، بورادیر.»
اوستا عبداللهنن آروادی دئمه بوخاریدان گلن آدمی

گوروب سسنى ائشىدىمىش، اودور كه، گلب قاپىنى آچىپ
دئير:

– بويورون ايجرى.

وكيل آتدان دوشور، آرواد آتى طولده باغلايىپ وكيلى
اىوه آبارير، وكيل قيرخ بلله كان يوخارى قالخاندا سوترا
آرواد ئوزى قاباغدا دوشور، بىر – بىر اون ايكى اطاقين ايجىتىن
كئچىرلر، اون اوچونچى اطاقا چاتاندا آرواد دئير:

– قوناق قارداش، كئچ اطاقدا گوزله، بو ساعت گلب
دانىشاق گوروم نه ايسته بىرسن؟

ائله وكيل ياغىنى قايدان ايجرى قوبان كىسى گورويپاز
دوز كئدير زىرزىنين ايجىته، دئمه اطاقين دوشمه سى بوخ
ايمىش، ائله جه ايلرى چكىپ اوستونه بالاز دوشه بىلمىش
وكيل زىرزىميه دوشن كىسى قول – قىچاسى ازىلب شىل – كوت
اولور، هاننان – هانا ئوزونه گلب، بىرده گورور كه، باشىنين
اوستونده ايكى بىشى بورما اوغلان دايانىپ، هر سىنين اينده
يكه بىر دگنك، اوغلانلار خىر آلرلار كه، بس سن نه گلبىسن؟
وكيل سويله بىر كه، بس سنى اوستا عبدالله گوندرىپ
آچارلارى آيارام، اونلار اوستا عبدالله نىن اوشاقلارى ايمىش، او
ساعت باشا دوشدىلر كه، آتالارى دارا دوشوب بونى بهانه
ائله يىپ گوندرىپ.

اوغلانلار دئيرلر:

– كىشى، سنى بورادان بوراخى بوخى، ما سنى
ئولديره جه بيك، يا دا دى گورك نه ايش گوره بىلمىسن؟
وكيل دئير:

– بون اكىرىپ، اىپ دوزلتمكن باشقا اليمىن هچنه
گلمىر.

او ساعت وكيلىن يانينا بىتمىش بدى چوال بون گتيرلر،
وكيل گئجه – گونفوز باشلايىر بونو اكىرىپ اىپ دوزلتمكه،
وكيل بورادا قالماقدا اولسون، سىره خىر وىرىم پادشاهدان
پادشاه اون كون گوزلهدى، اون بىش كون گوزلهدى، گوردى
وكىللىن سىس – سراغ چىخمادى، اودور كه، وزىرىنى چاغىرىپ
دئدى:

- وزير، بو نه اولان ايئندير، وكييل گليب چيخمادي.
 وزير بئر قئر فكره گئندن سونرا دئدي.
 - پادشاه ساغ اولسون، يقين باشينا بئر ايش گليب ايندي
 آيري علاج يوخسور، گرگ ئوزوم گئيم.
 بو فكر پادشاهين خوشونا گلدي. اودور كه، دئدي.
 - وزير، ائله سن ياخشى دئبيرسن، ئوزون گئت هم
 آچارلاري آل كئير، هم ده گور وكييل شجه اولدي.
 وزير، تقير لباس اولوب ائله همان گون بئر برك قاچان
 آتا مينيب دوشدى يولا. آز گئنتي، چوخ گئنتي، دره - تپه نوز
 گئنتي، چايلار كئچني، مشه لر آشتي، گليب چيخني اوستا
 عبدالله نين ائوينده، اوستا عبدالله نين آروادي وكييلين باشينا
 كئيرديكي اويوني وزيرين ده باشينا آچني، اونى آلدادي
 زيرزمينه سالدي. وزيرده باش - بئلى ازيلندن سونرا كوزون
 آچيب باشينين اوستونده ايكي اله زويالي اوغلان گوردى.
 وزير آغزين آچيب دانيشمايش اوغلانلار دئيلر:
 - كيشي، بيلبيريك نيه گليسن، دى گورك نه صنعت
 باچاريرسان؟

وزير ديلي توتار - توتماز دئدي كه، بوياقچيلىق
 باجايرام، او ساعت اوغلانلار بوياقخانا كويي كئيردیلر. وزير
 باشلادی وكييلين حاضردايي اييلري بوياماغا. وكييل تن وزير
 زيرزمينه قالماقدا اولسونلار، بو طرفن پادشاه گوزله دي
 گوردى بئر آي كئچني، وزير ده گلمه دي. پادشاه فكرلشني كه،
 كورهن بونلارين باشيندا نه وار، ياخشى سي بودور ائله
 ئوزوم گئديم، پادشاه بو مقصدله يشمە لي دن، ايجمە لي دن،
 گشمە لي دن گوتوروب آتا سوار اولدي. آياق اوزنگيده، ديز
 قابرقادا يئدي گون، يئدي كئچه بول گئديب چاتدى اسفهاندا.
 اوستا عبدالله نين آروادي پادشاهي دا او بيريلىر كيمي آلدادي
 سالى همين زيرزمينه، پادشاه دا بيخليب قول - قابرقاسي
 شيل - كوت اولاندان سونرا، يان - يوره سينه باخيب گوردى
 وزير ده، وكييل ده بوردادير، ئوزلري ده بيري بون اگريب
 ايپ دوزلدير، او بيري ده بوياقچيلىق ائله بئر.
 همين اوغلانلار ايندي ده پادشاهين باشينين اوستونى
 كسيب دئيلر:

— دی گورك، الينتن نه ايش گلبر؟
پادشاه دئى:

— باخشى خالجا توخويورام.

او ساعت كتهريب خانان قورديلار. پادشاه باشلادى خالجا
توخوماغا. پادشاه، وزير، وكيل بوردا قالسينلار. گورك اوستا
عبدالله نه ائلهدى. اوستا عبدالله گوردى كه، پادشاهدان حبر
چيخمادى، بيللى كه، آروادى اونلارى زيرزمينه ساليبى، اودور
كه، بير آت تايپ بول باشلايب نوز گللى اسفهانان، ائوينه.
احوالنى آرواديندان ئورگندى. دوشوب زيرزمينه، گوردى باهو
... بوردا بير وورهاووردور كه، گل گورمسن. بيرى يون
اگيرير، بيرى بوياقچى ليق ائلهبير، پادشاه دا كه، خالجا
توخويور. اوستا عبدالله بوتلارى بو وورهاووردا گوروب دئى،
— پادشاه، هميشه بوگونده، الينى آغدان قارايان وورمازدىن.
ايندى ايشلمسكن تر توگورسن.

پادشاه باخيب گوردى، يامان يترده آخشاملاييب، اوبور
كه، دئى:

— اوستا عبدالله بو نه ايشدير بيزيم باشمىزا كتيريسن؟
اوستا عبدالله دئى:

— اي پادشاه، نيه پرت اولورسان، ئوز عمليريندير گلبر
باشينا، سن جماعته ظلم ائلهبيردين، ايندى ده سنه ظلم
ائلهبيرلر.

پادشاه دئى:

— اوستا عبدالله، بس بيزيم آخريمىز نجه اولاجاق؟
اوستا عبدالله دئى:

— ايندى گوتور قلمى، ئوز دست خطين له خزينه دارينا باز
كه، بو وقته قتر ئولديرديگين اوستالارين رحمت حقنى ايكى
قات آرتيق ليفى نان آباريب اونلارين آرواد — اوشاقلارينا
وئرسين، اوندان سونرا بلگه سنى بوراخام، بوخها عمرونون
آخريجان بو زيرزمينه قالاقتان.

پادشاهين علاجى كسيلى، گوتوروب همان مضموندا مكتوب
يازدى. اوستا عبدالله آدم تايپ مكتوبى يولا سالى. سونرا
پادشاهين، وزيرين، وكيلين ال — اباغينى باغلايب چيخارتدى

داسین اوستونه. داسین دالیندا ائله بیر هونمور قله وار ایدی
 که. آدام باخاندا گوری قارالیدی. پیلله کانلارلا پادشاهی.
 وزیر، وکیل، دوز قله نین تیه سینته چبخارتدیلا. پادشاهی
 اوزوقوبلی بیخیپ لاپ قله نین کنارینا اوزاتدیلا. پادشاه یثره
 باغان کیمی باشی کچللتدی. آز قالدی عقلی باشیندان چیخسین.
 باشلادی یالوارماغا که. یازیفام منی یثره آتمایین.
 اوستا عبدالله دئی:

— اده ظالم اوغلی. بس سن گناه سیز اوستالاری بیر — بیر
 قلمه چه نین باشیندان یثره آتاند. اونلارا نیه یازیفین کلمیودی؟
 پادشاه بامان یثرده یاخالانمیشی. دئمکه سوز تاپمیری.
 اوستا عبدالله گوردی که. پادشاهین آز قالیر اوره گی پارتلا سین.
 اودور که، دئی:

— ای شاه، من سنی آزاد ائوردیم، اما قورخورام نامردلیک
 ائلیه سن. سوز وئر که، بیرده هیچ کیمه ظلم ائله سیه چکسن.
 پادشاه اوستا عبدالله نین آباغینا دوشوب باشلادی یالوار—
 ماغا که، بس بیرده هیچ کیمه ظلم ائله سیه چکدیر.

اوستا عبدالله پادشاهین، وزیرین، وکیلین ال — آباغینی
 آچیب بوراخنی. ئوز لرینده ده تاپشیردی که، اگر بیر ده
 ائشیتسم که، حق یزلیک ائله ییب، رعیتی اینجیدیب سینیز. اوندا
 الیمن قورتارما باجاق سینیز.

پادشاه اوستا عبدالله نین الیندن قورتاریب کلتنن سونرا
 حزینه داری چاغیریب خبر آلدی که، بس منیم امریمی یثرینه
 یثیردینمی؟ حزینه دار جواب وئردی که، بلی، ای قبله عالم،
 سنین امرینی چوخدان یثرینه یثیرمیشم.
 او گوندن سونرا پادشاه جماعتله یاخشی رفتار ائله ییب،
 عمر سورمکه باشلادی.